

Byggnadsminnesförklaring av Gävle teater, fastigheten Norrtull 28:2 i Gävle stad och kommun

Frågan om byggnadsminnesförklaring har väckts av länsstyrelsen den 2 augusti 1982 på förslag från byggnadsnämnden i Gävle. Förslag till skyddsföreskrifter har remitterats till Gävle kommun i egenskap av fastighetsägare, riksantikvarieämbetet och läns museet den 21 maj 1986.

Kommunstyrelsen har efter remiss till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och kulturnämnden den 24 mars 1987 godkänt en byggnadsminnesförklaring men anfört följande förslag beträffande skyddsföreskrifterna.

1. Punkt ett bör lyda "Byggnadens exteriör får inte utan länsstyrelsens tillstånd ombyggas eller på annat sätt förändras".
2. Punkt två bör lyda "Teatersalongens och foajens väggar och tak får inte förändras".
3. Länsstyrelsens önskemål om att den nuvarande färgsättningen bör återställas till den ursprungliga och ett borttagande av de senare tillbyggda delarna, fd teatercafét i glas och den pelaruppburna balkongen, bör ej omnämnas i skyddsföreskrifterna. Kulturnämnden reserverar sig och anser att den pelaruppburna balkongen bör rivas.

Riksantikvarieämbetet har i skrivelse den 18 april 1986 tillstyrkt byggnadsminnesförklaringen men anger följande förslag till ändringar av skyddsföreskrifterna.

1. Punkt ett bör kompletteras med bestämmelser om att byggnaden ej får rivas och att det är exteriören som avses.
2. Punkt två bör ha en närmare precisering av vilka utrymmen som ska skyddas.
3. Synpunkter om återställande m m av exteriörer bör ej ingå i skyddsföreskrifterna.

Länsmuseet har i skrivelse den 16 juni 1986 godkänt en byggnadsminnesförklaring och föreslagna skyddsföreskrifter men anser att den nya teaterdelen, 1983/84 års tillbyggnad vid norra fasaden, bör ingå i byggnadsminnesförklaringen eller åtminstone i skyddsområdet.

1987-06-15

11.392-507-82

Länsstyrelsen har med anledning av remissynpunkterna bearbetat och preciserat skyddsföreskrifterna. Skyddade rum anges numera på ritningar. Länsstyrelsen vidhåller uppfattningen att de publika lokalerna skall skyddas i sin helhet, och även deras fasta inredning som t ex stolinredningen i salongen.

Enligt 3 § byggnadsminneslagen skall länsstyrelsen medge ändringar i strid mot skyddsföreskrifterna om ändringen finnes nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller om sådan ändring eljest kan anses vara påkallad av särskilda skäl.

Byggnadsminnesförklaringen är förenlig med gällande stadsplan, fastställd av länsstyrelsen den 3 november 1981, där den äldre teaterbyggnaden anges som kulturreservat med beteckningen Q. Beteckningen innebär enligt 38 § byggnadsstadgans 2 st ett miljöskydd, varför bl a den nya teaterdelens underhåll och skötsel skall ske på sådant sätt att det är förenligt med den äldre teaterns kulturhistoriska värde. Läns museets synpunkt kan därmed anses i huvudsak vara tillgodosedd.

./.
Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen Gävle teater - gamla teaterbyggnaden - fastigheten Norrtull 28:2 i Gävle stad och kommun för byggnadsminne och meddelar enligt 2 § samma lag skyddsföreskrifter enligt bilaga 2.

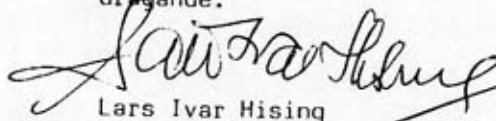
Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhållet av byggnaden. Även läns museet kan rådfrågas.

Enligt 14 § tredje stycket lagen om byggnadsminnen gäller detta beslut omedelbart, även om det överklagas.

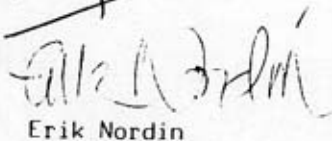
./.
Hur man överklagar detta beslut framgår av bilaga 1.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lars Ivar Hising, jämte ledamöterna Marianne Ahlqvist, Jens Alvarsson, Birgit Andersson, Bengt Björkman, Sixten Bäckström, Willy Eriksson, Bertil Hulth, Margit Jonsson, Sven Eric Lundahl, Håkan Stjernlöf, C-G Sjölander, Håkan Vestlund, Olle Östrand, Stig Zettlin samt personalrepresentanten Lillemor Nilsson, ST-länsstyrelse.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Johny Rangroost, tf 1:e länsassessor Göran Fagerström, länsarkitekt Lars-Ulrik Bergström samt länsantikvarie Erik Nordin, företrädande.

Lars Ivar Hising

Erik Nordin

1987-06-15

11.392-507-82

Kopia till

✓ Riksantikvarieämbetet
Inskrivningsmyndigheten vid Gävle tingsrätt
Överlantmätarmyndigheten
Byggnadsnämnden i Gävle kommun
Kulturnämnden i Gävle kommun
Planenheten
Länsmuseet

GÄVLE TEATER
 NORRTULL 28:2 (THALIA 2)
 GÄVLE STAD, GÄVLE KOMMUN

11.392-307-82
 Byggnadsminne 87-06-15

Historik

Gävle teater byggdes 1878 efter ritningar av Stockholmsarkitekten A F Nyström. Denne utformade en byggnad efter kontinentaltönster, men anpassad efter en mindre stads förhållanden. Byggnaden placerades i en miljö som var passande och hade kontinental prägel, mitt i en bred esplanad med träd, planteringar och fontänläggningar.

Nyström hade som förebild operahuset i Paris, Wien och Dresden, vilkas arkitektur var den stilbildande för den här tiden. Utmärkande för den är att byggnadens yttre består av flera huskroppar vilka är sammanfogade till en helhet men att dessa avslöjar olika funktioner. Först består teatern av en rektangulär, tvåvåning del med långsidan mot söder, innehållande vestibul med biljettkassor samt foajé. Därefter kommer en kubisk mittbyggnad, täckt av en låg kupol - innehållande åskådardelen med trappvåningar - och en därbakom upptornade huskropp med sadeltak och templets triangelgavel för scen och scenmaskineri. Byggnaden avslutas med ett lägre, tvåvåning rektangulärt parti, avsett för skådespelare, kansli och lastbryggor. De olika delarna har drag av antikens praktbyggnader, först triumfbågemotivet här med tre dörröppningar, så Pantheon - den klassiska kupolbyggnaden och till sist tempelbyggnaden.

Teaterns grå fasad gjordes rikt utsmydd med den klassiska arkitekturs olika element. Över entrén placerades tre runda nischer omgivna av ornamentat ränverken och bärande värsin skulptur, bröstbilder av Shakespeares, Molières och Mozarts.

Även interiörens publika lokaler inreddes och utsmyckades överdådigt, framför allt teatersalongen och foajén. Salongen gavs en inredning i rokokostil rikt ornamentad med svepande och buktande linjer. Rummet färgsattes med mycket guld och ljusa mattade färger. Taket, balkongerna och logerna var rikt bemålade och dekorerade. Foajén som fungerade som café inreddes med rika bemålningar på väggar och tak och med förgyllda detaljer på de pelare och pilast-rar som indelar rummets väggar.

Byggnaden har under åren genomgått fyra stora ombyggnader och renoveringar och ett flertal mindre. 1903 byttes salongens stolar ut till de nuvarande. Samtidigt övermålades en hel del av de rika bemålningarna i salongen och foajén, samt korridoren fick ny färgsättning. Exteriören gavs en ljus färgsättning. 1915 byggdes vestibulen om och portiken med balkong framför entrén tillkom. 1956-1958 tillkom det nya caféet i glas, interiörens färgsättning ändrades och vestibulen byggdes om. Även exteriörens färgsättning har ändrats ett antal gånger. Ursprungligen hade denna en grå färg med bruna snickerier och dess plättak var grönfärgat.

Under 1984/85 har teaterns interiör genomgått en stor renovering och ombyggnad. Teatersalongen och foajén har återställt så långt som möjligt i sitt ursprungliga skick och de ursprungliga målningarna har tagits fram. Korridorer och vestibulen har till största del givits den färgsättning teatern hade efter 1903 års renovering. Byggnadens exteriör har ej genomgått någon förändring. Vid teaterns norra fasad har en tillbyggnad gjorts under 1983/84 som via en gång i byggnadens höjd är förbunden med den gamla byggnaden. Tillbyggnaden innehåller bl a spelscen och artistutrymmen och har möjliggjort att teaterns lokalbehov har samlats under ett tak.

Genom restaureringen av teaterns interiör har denna fått ett mycket betydande kulturhistoriskt värde och utgör därmed en av de viktigare kulturminnena i staden. Det är därför angeläget från kulturminnesvårdssynpunkt att även den äldre delens exteriör vid kommande renovering återfår ursprungligt utseende och originalfärgsättning.

Skyddsföreskrifter

Skyddsföreskrifternas omfattar endast den äldre teaterbyggnaden.

1. Byggnaden får inte rivas eller till sin exteriör ombyggas eller på annat sätt förändras.
2. Samtliga publika interiörer salong, foajén, vestibuler, kapprum och trapphus och deras inredningar får inte ombyggas, övermålas eller på annat sätt förändras. Se planskisser på omstående sida.
3. Arbeten i byggnadens inre som medför ingrepp i den bärande stommen skall utföras efter förslag som godkänts av länsstyrelsen.
4. Byggnaden skall, i samråd med länsstyrelsen, ägnas för dess bestånd erforderligt löpande underhåll med sådana material och metoder som det kulturhistoriska värdet kräver.

